

Dret del Medi Ambient (21047)

Curs 2014-2015

Titulació/estudi: Grau en Dret

Curs: 3er/4rt **Trimestre:** 3

Nombre de crèdits ECTS: 5

Hores dedicació estudiant: 125

Llengua o llengües de la docència: català i castellà

1. Presentació de l'assignatura

Dret del Medi Ambient és l'assignatura optativa impartida per professors de les àrees de Dret Internacional, Dret civil, Dret Penal i Dret Administratiu. En aquest sentit, s'explica que l'assignatura compregui continguts de caràcter multidisciplinari. Així, durant el curs s'aborden aspectes com els següents: els sistema de fonts del Dret ambiental, amb especial referència als Tractats i els Acords internacionals i al Dret Europeu; els sistemes de drets d'actuació (*Property Rights*), la responsabilitat extracontractual civil; també el diferents règims d'intervenció administrativa, serveis públics, i altres formes d'actuació de les Administracions Públiques segons quin sigui el recurs natural objecte de protecció (aigua, aire, sòl). I finalment s'analitzen també els aspectes fonamentals de la Part General i de la Part especial del Dret penal ambiental, en concret, els denominats delictes contra els recursos naturals i el medi ambient.

2. Professors

Miguel Ángel Elizalde (Dret Internacional públic)

Josep Santdiumenge (Dret Civil)

Carmina Llumà (Dret Administratiu)

Raquel Montaner (Dret Penal)

3. Programa de continguts i bibliografia¹

Tema 1. El Dret internacional del medi ambient

- 1.1. Idees generals: a) concepte; b) l'imperatiu de la cooperació.
- 1.2. L'evolució del Dret internacional del medi ambient.
- 1.3. Fonts del Dret internacional del medi ambient: a) els tractats internacionals, b) el costum, c) els principis generals de dret, d) altres fonts.
- 1.4. El paper de les normes no vinculants: l'anomenat *soft law*.

Tema 2. La governança, protecció i aplicació del Dret internacional del medi ambient

- 2.1. La regulació sectorial del Dret internacional del medi ambient.
- 2.2. Les institucions bàsiques del Dret internacional del medi ambient.
- 2.3. La supervisió de l'aplicació de les normes internacionals.
- 2.4. La responsabilitat internacional per danys al medi ambient.

Tema 3. Dret de Propietat i Medi Ambient

- 3.1. Els sistemes de drets d'actuació (*Property Rights*).
- 3.2. La transferència de drets de desenvolupament (*TDR's*).
- 3.3. La tutela civil de les immissions.
- 3.4. La transmissió de finques amb sòls contaminats.

Tema 4. Dret de Danys i Medi Ambient

- 4.1. Dany ambiental: drets subjectius, interessos i béns jurídics.
- 4.2. Sistemes de responsabilitat:
 - a) La Llei de Residus (1998).
 - b) La Directiva 2004/35/CE sobre responsabilitat mediambiental.
 - c) La Llei de responsabilitat mediambiental (2007) i el Reglament de desenvolupament parcial de la llei (2008). Proyecto de Ley (2014).
- 4.3. Imputació de la responsabilitat mediambiental. Relació de causalitat.
- 4.4. Legitimació. Vies processals. Prescripció.

Tema 5. L'administració pública i la protecció ambiental

- 5.1. La dimensió constitucional del Medi Ambient.
- 5.2. L'organització administrativa del Medi Ambient.
- 5.3. El règim de distribució competencial en matèria ambiental.
- 5.4. Instruments generals de protecció ambiental: la demanialització, la planificació i la participació ciutadana.

Tema 6. La lluita contra la contaminació.

- 6.1. La prevenció i el control integral de la contaminació.
- 6.2. La intervenció administrativa prèvia: autoritzacions i impacte ambiental.
- 6.3. El règim dels residus.
- 6.4. La contaminació sonora.

Tema 7. La natura com objecte del dret ambiental

- 7.1. La protecció de la Biodiversitat.
- 7.2. La protecció de les espècies de flora i de fauna.

¹ Procureu sempre disposar de les darreres i més actualitzades edicions dels manuals.

- 7.3. El règim dels espais naturals protegits.
- 7.4. La funció ecològica dels boscos.

Tema 8. La protecció ambiental dels medis essencials

- 8.1. L'aigua.
- 8.2. L'atmosfera.
- 8.3. El sòl.
- 8.4. El litoral i el mar territorial.

Tema 9. La protecció penal del medi ambient

- 9.1. Lleis penals en blanc. Bis in idem. Delictes de perill abstracte.
- 9.2. Autoria i participació en els delictes contra el medi ambient.
- 9.3. La nova responsabilitat penal de les persones jurídiques en el marc del delictes mediambientals.

Tema 10. Il·licits penals en relació al medi ambient

- 10.1. El delicte ecològic: tipus bàsic i subtipus agreujats (art. 325 i 326 CP).
- 10.2. Residus tòxics o perillosos (art. 328 CP)
- 10.3. La prevaricació mediambiental (art. 329 CP).

BIBLIOGRAFIA GENERAL :

Carlos de Miguel Perales. *Derecho español del medio ambiente*. Madrid: Civitas, 2003.

Andrés Betancor Rodríguez. *Instituciones de derecho ambiental*. Madrid: La Ley, 2014.

Ramón Martín Mateo. *Tratado de derecho ambiental*. Madrid: Trivium, 1991, 1992, 1997 i Edisofer, S. L. 2003. (4 volums)

Jesús M. Silva Sánchez / Raquel Montaner Fernández. *Los delitos contra el medio ambiente. Reforma legal y aplicación judicial*. Barcelona: Atelier, 2012.

BIBLIOGRAFIA ESPECÍFICA :

Els professors, en el seu cas, facilitaran diversos materials complementaris, com ara un llistat amb els llibres de referència, així com alguns dels articles de revista més destacats en la matèria que permetran als alumnes aprofundir en l'estudi dels diferents temes del programa.

4. Competències que s'han d'assolir

A. Competències específiques de l'assignatura

- Capacitat per a situar la matèria i les seves fonts legals.
- Capacitat per a analitzar i aplicar els conceptes i les normes relatives a l'activitat reglamentària, al desenvolupament organitzatiu de les administracions públiques i a les relacions de l'administració amb la llei i amb els tribunals.

B. Competències generals

- Capacitat d'anàlisi i síntesi. Raonament crític.
- Argumentació jurídica.
- Comunicació oral i escrita en la llengua nativa.
- Resolució de casos.
- Capacitat d'organització i planificació.
- Capacitat de gestió de la informació

C. Competències sistèmiques

- Aprenentatge autònom
- Sensibilitat cap a temes de la realitat social i econòmica
- Motivació per la qualitat

5. Objectius d'aprenentatge de l'assignatura

A. Objectius conceptuals

Al final de l'aprenentatge, l'estudiant ha de:

- saber quan s'ha d'aplicar els instruments d'una i altre branca del dret públic (penal, administratiu o internacional) o privat (dret civil) i entendre la lògica pròpia de aquests instruments. Aquest objectiu es vincula amb les competències *capacitat d'anàlisi i síntesi; aprenentatge autònom*.
- conèixer tot el variat ventall de normes que conformen la protecció del medi ambient, així com la jurisprudència nacional i internacional i de dret comparat que s'ha anat desenvolupant per assolir una millor protecció de l'entorn.

B. Objectius d'habilitat

Al final de l'aprenentatge, l'estudiant ha de dominar:

- l'ús, la consulta i l'aplicació de les fonts jurídiques legals, jurisprudencials i doctrinals. Aquest objectiu es vincula amb les competències capacitat d'anàlisi i síntesi, argumentació jurídica i resolució de problemes.
- la identificació i la interrelació entre les institucions jurídiques objecte del seu estudi. Aquest objectiu es vincula amb les competències capacitat d'anàlisi i síntesi, aprenentatge autònom i resolució de casos.
- la resolució de supòsits pràctics on aplicar el conjunt normatiu objecte del seu estudi. Aquest objectiu es vincula amb les competències capacitat d'anàlisi i síntesi; argumentació jurídica i resolució de casos.

C. Objectius de valors o actituds

En acabar l'aprenentatge, l'estudiant ha d'haver desenvolupat els valors de:

- comprendre la transcendència jurídica, social i econòmica de la protecció mediambiental. Aquest objectiu es vincula amb les competències capacitat d'anàlisi i síntesi, raonament crític i sensibilitat cap a la realitat social i econòmica.
- tenir una visió crítica sobre el conjunt de la matèria. Aquest objectiu es vincula amb les competències capacitat d'anàlisi i síntesi, sensibilitat cap a la realitat social i econòmica.

6. Metodologia

a. Treball presencial

El treball presencial se centra en l'assistència i el seguiment de les sessions de grup i la participació activa a classe.

b. Hores de treball dirigit

Per una banda, en relació a les classes magistrals, s'aconsella la lectura d'algun dels manuals indicats a l'efecte doncs la missió del professor, com sabeu, no és ensenyar, sinó ajudar-vos a aprendre, per tant, resulta indispensable que llegiu, prèviament o posteriorment segons considereu convenient, els textos per tal d'assolir una visió de conjunt, sense oblidar que és indispensable consultar els textos legals als quals es fa referència.

Per altra banda, en les activitats de pràctiques, que seran 5 (una pels àmbits de coneixement de dret d'internacional, dret civil, dret penal i dues per l'àrea de dret administratiu), la tasca consisteix en la lectura dels materials facilitats per casa sessió (doctrina, jurisprudència i textos legals), més aquella bibliografia complementària per aquells que vulgueu aprofundir en algun aspecte, amb el recolzament de legislació i jurisprudència que us sembli adequat, d'acord amb la programació. Destacar que els professors tindran en consideració la participació activa en les discussions/debats que es puguin plantejar.

Els treballs, l'enunciat dels quals es penjarà a l'aula global una setmana abans a l'entrega i tenint en compte l'evolució de les classes teòriques, s'hauran d'haver lliurat un dia i hora determinats i comuns per al tots els subgrups.

El lliurement de les pràctiques el podeu fer d'acord amb les instruccions que us faciliti el vostre professor de pràctiques.

c. Hores de treball autònom

A banda de la resolució dels casos pràctics, seria convenient que llegíssiu els textos dels manuals indicats, tant prèviament per tal de comprendre millor el què s'exposarà a les classes de teoria, com posteriorment per tal de desenvolupar l'apuntat pel professor.

7. Avaluació

A. Criteris d'avaluació generals

La nota final de l'assignatura es composarà d'un 30% de la nota vinculada a les 5 pràctiques que s'hauran de presentar durant el curs i d'un 70% de la nota de l'examen final. En classes destinades a la correcció de la pràctica, s'avaluarà l'assistència, el contingut de les pràctiques i participació (exposició i intervencions puntuals).

1) Avaluació continuada

Pel què fa a la correcció de les pràctiques lliurades, la màxima qualificació són 10 punts, comptant la qualificació obtinguda en el treball escrit i, en el seu cas, en la presentació o intervenció que es faci a classe sobre la pràctica. Es valorarà especialment la recerca de jurisprudència complementària que faci referència al tema tractat. El que es valora principalment és l'argumentació o justificació, tant lògica com en suport als preceptes o a les institucions jurídiques aplicables, de cada resposta. Les respostes sense argumentar o fonamentar no seran valorades. La redacció, la gramàtica i l'ortografia també són avaluable. (A la pràctica temàtica hi trobareu ulteriors concrecions).

2) Examen final

La **data de l'examen final** serà el dia de juny de 2015, llevat que el Deganat estableixi una altra data (consulteu abans el calendari oficial d'exàmens).

L'examen final consistirà de dues parts:

- a) en un examen tipus test, el qual constarà d'un mínim de vint-i-cinc preguntes amb quatre respostes cada una. Només una d'elles serà la correcta.
La resposta que l'alumne deixi en blanc no descompta, però si la falla s'aplicarà una penalització de 0.25 punts (per cada pregunta que sigui errònia).
- b) En un examen de preguntes a desenvolupar (en l'extensió que s'indicarà oportunament o en el mateix examen) o bé en el comentari d'un cas pràctic, que contindrà una sèrie de preguntes sobre el tema objecte del cas en qüestió.

Per aprovar caldrà que l'alumne hagi assolit la qualificació global mínima de 5 punts (sobre una puntuació màxima de 10 punts) a cadascuna de les dues parts. La nota final es calcularà així: l'examen tipus test equivaldrà a un 40 % de la nota final i les preguntes o, si s'escau, el cas pràctic equivaldran al 60 % de la nota final de l'assignatura.

Aquesta modalitat d'examen final és per a tothom llevat d'aquelles persones que, d'acord amb les normes que preveuen aquests casos, demanin fer l'**examen de tipus oral**. A aquestes persones se'ls comunicarà el dia, l'hora i el lloc on es farà l'examen oral davant de tribunal integrat de tres professors.

Règim especial.- Els alumnes que participin en **programes de mobilitat a l'estranger** (Erasmus i equivalents), que sigui incompatible amb l'assistència a les classes durant el curs, només caldrà que facin l'examen (test i les preguntes de desenvolupament) i que responguin **una pregunta addicional**, que pot consistir en una anàlisi d'un cas

pràctic o bé en una pregunta de desenvolupament relacionada amb els continguts propis de les sessions pràctiques.

3) Examen de recuperació

Els estudiants que suspenguin l'examen final el poden recuperar fent un altre examen presencial al mes de Juliol. La nota de l'examen final equivaldrà al 70% de la nota final de l'assignatura. L'altra 30% es correspon amb la nota que l'estudiant hagi obtingut a l'avaluació continuada (sempre que hagués obtingut una nota superior a "5"/"aprobat").

Els estudiants que hagin suspès l'avaluació continuada hauran de fer, amb ocasió de l'examen de recuperació, a més a més una pràctica similar a les que s'han realitzat durant el curs. La pràctica de recuperació es farà presencialment i es podran fer servir els textos legislatius que es considerin adequats. La nota de la pràctica de recuperació equivaldrà al 30% de la nota final de l'assignatura.

3.1. Característiques de l'examen de recuperació

L'examen constarà d'una part amb preguntes tipus test i una part amb preguntes de desenvolupament. A més, els estudiants que hagin suspès l'avaluació continuada tindran de respondre **una pregunta addicional**, que pot consistir en una anàlisi d'un cas pràctic o bé en una pregunta de desenvolupament relacionada amb els continguts propis de les sessions pràctiques.

3.2. Requisits que han de reunir els estudiants per concórrer a l'examen de recuperació.

- **Només** es poden presentar a qualsevol de les recuperacions següents els alumnes que hagin suspès l'assignatura: **no es poden fer servir les recuperacions per pujar nota.**

- **Només** es poden presentar a la recuperació de l'avaluació continuada els alumnes que **hagin presentat 3 de les cinc pràctiques dins dels terminis fixats per al lliurament**, i que hagin obtingut una nota de l'avaluació continuada inferior a 5.

*Règim especial.- Els alumnes que hagin participat en **programes de mobilitat a l'estranger** (Erasmus i equivalents), si per aquesta raó els ha estat impossible assistir regularment a les classes durant el curs, sempre que ho acreditin de manera fefaent, podran fer l'examen de recuperació, i tindran de contestar **una pregunta addicional**, que pot consistir en una anàlisi d'un cas pràctic o bé en una pregunta de desenvolupament relacionada amb els continguts propis de les sessions pràctiques.*

- **Només** es poden presentar a la recuperació de l'examen **els alumnes que s'hagin presentat a l'examen i l'hagin lliurat**, i que hagin obtingut una nota inferior a 5.

3.3. Data de l'examen de recuperació

Segons el calendari acadèmic, la data de l'examen de recuperació serà a partir del mes de Juliol, en una data que el Deganat concretarà oportunament (consulteu la data en el calendari oficial d'exàmens de recuperació).

B. Càlcul del volum de treball previst a l'assignatura (5 crèdits ECTS)

Volum total de treball de l'estudiant: 125 hores (25 hores per crèdit ECTS)

Distribució del volum de treball de cada estudiant:

a. Hores de treball presencial

18 hores de participació en classe teòrica de grup.

4 hores de participació a classe pràctica.

2 hores per a la prova final.

b. Hores de treball dirigit

18 hores de preparació de les classes de grup

16 hores d'activitats programades prèvies i posteriors a les pràctiques.

c. Hores de treball autònom

39 hores de lectura del manual i estudi personal.

8. Programació de les activitats dirigides

- **PRÀCTICA 1** sobre temes 1 i 2
- **PRÀCTICA 2** sobre temes 2 i 3
- **PRÀCTICA 3** sobre temes 4 i 5
- **PRÀCTICA 4** sobre temes 6 a 8
- **PRÀCTICA 5** sobre temes 9 i 10